

Samen inkopen voor Noord-Holland

2017-2021

Maatschappelijke doelstellingen en waarde creëren bij aanbesteden provincie Noord-Holland

Op basis van belangrijke ontwikkelingen, waaronder het coalitieakkoord, meerdere initiatiefvoorstellen/discussienota's vanuit Provinciale Staten op belangrijke thema's zoals Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en veranderde wet- en regelgeving is het inkoopbeleid van de provincie Noord-Holland geactualiseerd. Het resultaat is het inkoopbeleid "Maatschappelijke doelstellingen bij aanbesteden provincie Noord-Holland", voor de periode 2017 - 2021.

Met dit inkoopbeleid geven Gedeputeerde Staten een duidelijke richting aan de inkoopfunctie van de provincie: waar gaat de provincie de komende periode met haar aanbestedingen op inzetten om kansen te creëren voor onze omgeving (extern) en onze eigen organisatie (intern).

De overkoepelende inkoopbeleidsdoelstelling is daarbij om binnen de beschikbare budgettaire ruimte op dusdanige wijze richting te geven aan het provinciale inkoopproces, dat dit zo veel mogelijk maatschappelijke waarde genereert.

Het fundament voor al onze aanbestedingen bestaat uit het coalitieakkoord, de Toekomstagenda, de informatiemaatschappij en de geldende wet- en regelgeving. Dit betekent dat bij al onze aanbestedingen deze pijlers uitgangspunt zijn.

De term maatschappelijke waarde wordt in deze nota uitgewerkt en geeft richting aan de ontwikkeling van vier verschillende thema's op hoofdlijnen. Op deze ontwikkeling zet de provincie de komende periode extra in tijdens het invullen van haar processen.

De ontwikkelrichting op de verschillende thema's krijgt in de komende vier jaar verdere uitwerking. Op maat, toegesneden op de specifieke ontwikkelingen die de verschillende directies hebben op de onderwerpen. Hierbij is er oog voor potentiële raakvlakken en kruisbestuiving tussen de directies. De directiespecifieke ontwikkeling wordt in separate documenten de komende periode nader uitgewerkt in overleg met de directies.

In de komende beleidsperiode wordt *per inkooptraject* nagegaan in welke mate elk thema kan worden ingevuld. Niet elk inkooptraject leent zich namelijk voor alle onderwerpen die later in dit document aan bod komen, zoals innovatie of integraal contracteren. Algemeen geldt wel dat de overkoepelende beleidsdoelstelling altijd meegenomen wordt, oftewel, zo veel mogelijk maatschappelijke waarde creëren bij het aangaan van overeenkomsten.

Het Coalitieakkoord -Ruimte voor groei-:

Noord-Holland is een veelzijdige en ondernemende provincie die ruimte geeft aan vernieuwing, duurzaamheid en ondernemerschap. Deze ruimte wordt gecreëerd door het verkennen en bewandelen van nieuwe wegen voor werkgelegenheid en bereikbaarheid, innovatie, duurzame energie, de vitaliteit van het platteland en robuuste natuur- en recreatiegebieden. Daarnaast creëert de provincie ruimte waarin ondernemerschap optimaal tot bloei kan komen. Door onder andere het investeren in schone en innovatieve vormen van vervoer en door het oprichten van een innovatiefonds en een duurzaamheidsfonds voor het midden- en kleinbedrijf. Met het inkoopproces geeft de provincie mede ruimte aan de groei en de prikkels tot innovatie.

Regelgeving:

Rechtmatig en integer inkopen zonder belangenverstrengeling en eerlijke kansen bieden aan (potentiële) aanbidders moet vanzelfsprekend zijn voor alle inkooptrajecten. Het op tijd invoeren en borgen van nieuwe aanbestedingswetgeving is daarbij essentieel om rechtmatig en integer in te kopen.

De Toekomstagenda –Samen Noord-Holland-:

De uitgangspunten van de Toekomstagenda vormen de basis voor alle inkopen die de provincie doet. Vanuit de pijlers 'Samen', 'Van buiten naar binnen', 'Zelfbewust' en 'Ruimte' zijn de doelstellingen vormgegeven. De doelstellingen zijn zodanig vorm gegeven dat waar mogelijk of nodig ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen.

Informatiemaatschappij:

De ambitie van de organisatie zoals deze in de Toekomstagenda is beschreven is: "Open, toegankelijk en transparant". We willen een open, transparante en toegankelijke organisatie zijn. De kansen die de informatiemaatschappij ons biedt, willen we beter benutten. Voor onze aanbestedingen betekent het dat wij onze aanbestedingen digitaal doen. We zorgen daarbij voor beschikbaarheid, juistheid, volledigheid en veiligheid van gegevens. De komende periode zullen wij dit borgen in onze processen.

1. Mens en milieu (Sociale en milieu effecten bereiken met inkopen)

- Investeren in partnerprogramma's
- Social return
- Actieplan 'Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)'
- Afweging duurzaamheid vs kostenefficiëntie.

De provincie Noord-Holland besteedt jaarlijks zo'n € 350 miljoen aan inkoopopdrachten. Als opdrachtgever heeft de provincie dus een belangrijke positie in de (regionale) markt. Vanuit die positie kan invloed uitgeoefend worden op bedrijven die opdrachten aannemen en ervoor zorgen dat zij wenselijke maatschappelijke veranderingen teweegbrengen. De ambities die de provincie op dit gebied heeft, zijn beschreven in het actieplan "Maatschappelijk Verantwoord Inkopen".

Verdiepingen bullets

Investeren in partnerprogramma's:

De provincie is deelnemer aan verschillende partnerprogramma's. Door kennis en ervaring van overheid en markt te bundelen wordt de kracht om te verbeteren en daarmee de haalbaarheid van ambities en doelstellingen vergroot. Voorbeelden van partnerprogramma's gericht op duurzaamheid waar de provincie aan deelneemt zijn:

- Green Deal duurzaam GWW www.duurzaamgww.nl/green-deal
- Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
- Pilot Duurzaam stortbeheer
- Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer
- Community of Practice circulair inkopen van de Metropoolregio Amsterdam

Social return:

Wat doet de provincie om sociale waarde te creëren?

De provincie stimuleert aanbieders om kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt te betrekken bij de uitvoering van opdrachten. Zo doen werklozen en gedeeltelijk arbeidsgeschikten concreet werkervaring op via opdrachten voor de provincie. Het is voor opdrachtnemers ook mogelijk om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een opleiding, stages en werkervaringsplaatsen aan te bieden. Deze aanpak wordt sociale opbrengst (social return) genoemd.

In opdracht van Gedeputeerde Staten geeft de provincie uitvoering aan het social return-beleid, waarbij social return als contractvoorwaarde wordt toegepast bij het inkopen van diensten en infrastructurele projecten. In ruil voor het verkrijgen van de opdracht stelt de opdrachtnemer zich verplicht om een bepaald percentage van de opdrachtsom in te zetten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Zie voor meer informatie en mogelijkheden <http://www.pianoo.nl>.

Actieplan 'Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)':

Het actieplan MVI vloeit voort uit het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, dat de provincie op 8 december 2016 samen met andere overheden heeft ondertekend.

In het actieplan wordt beschreven hoe de provincie door middel van aanbestedingen een bijdrage kan leveren aan het verwezenlijken van de organisatie brede doelstellingen op het gebied van duurzaamheid. Dit zijn:

1. Een volledig duurzame energievoorziening in 2050;¹
2. Noord-Holland circulair in 2050 en een reductie van 50% in het gebruik van primaire grondstoffen in 2030.²

Bovendien wordt ingegaan op de specifieke ambities die de provincie heeft op het gebied van diverse MVI-terreinen en welke concrete acties in de periode 2017-2020 worden ondernomen om hier invulling aan te geven.

Afweging maatschappelijk verantwoord inkopen vs kostenefficiency:

De provincie vindt maatschappelijk verantwoord inkopen erg belangrijk. We zetten bij elke aanbesteding in op duurzaam inkopen om zo veel mogelijk maatschappelijke waarde te creëren. Voor zover de financiële kaders niet toereikend zijn voor de gewenste duurzaamheidsambitie, vindt separate besluitvorming plaats.

Uitwerking MVI voorbeeld ov-concessie

De provincie heeft vervoerder Connexxion concessie verleend om per 22 juli 2018 gedurende 10 jaar het openbaar vervoer in de regio Noord-Holland Noord te verzorgen. De nieuwe concessie levert meer tevreden reizigers op en een verlaging van de belasting voor het milieu en de leefomgeving. De doelstellingen van maatschappelijk verantwoord inkopen die in het aanbestedingsdocument verwerkt zijn worden door de concessiehouder als volgt ingevuld:

- ✓ *Duurzaamheid: direct vanaf het begin van de nieuwe concessie rijden er 83 zero-emissie bussen, opgeladen met groene stroom, en 2 CNG groengas bussen op Texel. Hierdoor vermindert de CO2-uitstoot met meer dan 54% ten opzichte van de huidige situatie. Op verbindingen met weinig reizigers wordt een 'taxi-deel-systeem' aangeboden. De concessiehouder verduurzaamt haar bedrijfsvoering en bedrijfsmiddelen. Bij de oplevering van een nieuw laadstation wordt deze ook toegankelijk voor bewoners om de keuze voor elektrisch rijden te stimuleren. Chauffeurs krijgen de beschikking over elektrische personenauto's en elektrische fietsen voor het woon-werkverkeer. Voor het tegengaan van verspilling werkt de concessiehouder samen met partners in een circulaire economie keten. Denk hierbij aan het hergebruiken van banden of van de bekleding (zie webshop <http://2ndare.nl/index.php/het-verhaal.html>) of aan het plaatsen van LED-circulaire verlichting in haar werkplaats.*
- ✓ *Social return: 2% van de personeelsinzet voor de concessie zal bestaan uit mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Geïnteresseerde kandidaten worden door de concessiehouder en haar samenwerkingspartners opgeleid en intensief begeleid om een deel van de voorziene personeelskrapte door uitstroom (vergrijzing) te kunnen opvangen.*

Vorig jaar heeft de provincie Connexxion de concessie verleend voor de regio Haarlem-IJmond om per 3 september 2017 gedurende 10 jaar het openbaar vervoer in die regio te verzorgen. De resultaten van de twee recent verleende concessies Noord-Holland Noord en Haarlem-IJmond beantwoorden

¹ Zie "Beleidsagenda Energietransitie 2016-2020"

² Zie "Ontwikkelperspectief Circulaire Economie Noord-Holland".

ruimschoots aan de landelijke doelstelling van de OV-vervoersautoriteiten. Vanaf 2025 moeten alle nieuwe ov-bussen vrij zijn van schadelijke uitlaatgassen (zero-emissie), zie het Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer www.ipo.nl/index.php/download_file/force/3851/131/

2. Innovatiekracht stimuleren

- Doelgericht innoveren.
- Samen ontwikkelen,
- Ruimte geven en nemen
- Afweging innovatie vs kostenefficiency.

Doelgericht innoveren:

Als organisatie ontwikkelt de provincie een denk- en werkwijze, waarbij we ons telkens afvragen: kan dit handiger, slimmer of beter? We stimuleren innovatief denken en handelen in het dagelijkse werk door initiatief te waarderen, ruimte te bieden en mogelijke belemmeringen weg te nemen. Hiervoor is het programma Innovatie als één van de pijlers van de Toekomstagenda gestart.

Innoveren doen we om organisatiedoelstellingen te behalen.

De innovatieagenda geeft een beeld van de innovatieve projecten waar de provincie mee bezig is en welke thema's de komende jaren prioriteit krijgen. De thema's vloeien voort uit het coalitieakkoord, de bedrijfswaarden van de provincie en externe ontwikkelingen. Daarnaast helpt de agenda ons bij het omzetten van innovatieve ideeën naar concrete plannen en realiseren van die plannen.

Samen ontwikkelen:

Onze omgeving verandert en wij veranderen mee. Denk aan trends als digitalisering, klimaatverandering en energietransitie. Maar ook de kijk van mensen op de overheid verandert: Er worden vandaag de dag andere dingen van ons verwacht dan in het verleden. Het vertrekpunt is om open te staan voor nieuwe goede initiatieven vanuit onze omgeving in plaats van het denken vanuit regels. Samen bekijken wat nodig is en wat werkt. Dat doen wij door organisatie breed te innoveren, te durven experimenteren, ruimte te geven aan samenwerking met andere overheden, kennisinstituten en marktpartijen.

SolaRoad is een voorbeeld waarbij in co-creatie tussen markt en overheid een concept is ontwikkeld dat zonlicht op het wegdek omzet in elektriciteit en zo duurzame energie levert. SolaRoad is een project van provincie Noord-Holland, TNO, Ooms Civiel en Dynniq. Zie voor meer informatie www.solaroad.nl.

Ruimte geven en nemen:

Wij benutten de mogelijkheden die er zijn om de organisatie zo goed mogelijk te faciliteren bij innovatieve aanbestedingen.

Dit doen we op de volgende manieren:

1. Ruimte bieden aan marktpartijen om een ontwikkelde innovatieve oplossing aan te bieden.
2. Procedures gebruiken om innovatie te bevorderen

Als opdrachtgever heeft de provincie diverse mogelijkheden om ruimte te bieden aan de markt voor innovatie: alternatieve inkooptrajecten, zoals bijvoorbeeld innovatief partnerschap, regelingen over intellectueel eigendom en passende risicoverdelingen om nog

niet beproefde producten kans te geven. De provincie kan marktpartijen een proeftuin bieden om ontwikkelde innovaties in de praktijk te testen. Een proeftuin kan een fysieke omgeving zijn, zoals een straat of gebouw, maar ook een digitale omgeving.

3. De markt doelgericht uitdagen om een innovatieve oplossing te ontwikkelen voor een provinciaal vraagstuk.

Mogelijke specifieke instrumenten zijn de SBIR-subsidieregelingen en het innovatiepartnerschap. Bij de SBIR moet na het onderzoek- en ontwikkeltraject een nieuwe aanbesteding worden opgestart. Bij het innovatiepartnerschap hoeft dit niet. De provincie betaalt een of meer bedrijven voor onderzoek en ontwikkeling en koopt vervolgens bij een of meer bedrijven de ontwikkelende innovaties.

Afweging innovatie vs kostenefficiency:

De provincie probeert met haar inkopen zo veel mogelijk ruimte te creëren voor ideeën uit de markt. Hierbij maakt de provincie steeds een afweging tussen de waarde die we creëren met de markt en de kosten die hiermee gemoeid zijn. Voor zover de financiële kaders niet toereikend zijn voor de gewenste ambitie op het gebied van innovatie, vindt separate besluitvorming plaats.

3. Doelmatig & doeltreffend

- Doel leidend
- Meten van effecten
- Evaluatie en borging
- Efficiënt inkoopproces

Doel is leidend in inkoopproces

Het belang van intern en extern doelmatige en doeltreffende inkoopprocessen is overduidelijk. Bij de keuze van de procedure en de contractvorm betrekken we de markt. Wij houden rekening met de specifieke eisen en wensen van de opdrachtgever, de interne organisatie en de wettelijke kaders. Daarnaast houden wij rekening met de ontwikkelingen en belangen van de markt en onze omgeving. Om dubbel werk te voorkomen en om gebruik te maken van de markt- en inkoopkennis van anderen, doorloopt de provincie indien mogelijk samen met andere overheden (delen van) inkoopprocessen. Zo hebben we de intentie om samen met de overige elf provincies energie in te kopen waardoor de inkoop meer rendabel wordt en het inkoopproces slechts één keer doorlopen hoeft te worden in plaats van twaalf keer. Naast het feit dat gezamenlijk aanbesteden rendabeler is geeft het de gezamenlijke provincies meer marktkracht om duurzaamheidsdoelen te verwezenlijken.

Metten van effecten (past performance):

Het toepassen van het meten van prestaties in het verleden (bekend als past performance) is een goede methode om te evalueren en te borgen. Daarom wil de provincie hier op inzetten. Deze methodiek maakt het mogelijk om prestaties uit het verleden mee te nemen in de gunningsfase van een aanbesteding. Dit heeft voordelen voor zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer. Zowel opdrachtgever als opdrachtnemer kunnen leren en professioneler worden. De kracht is dat er op een uniforme en transparante wijze wordt beoordeeld. Deze beoordelingen zijn voor ieder inzichtelijk. Een voortdurende slechte prestatie in het verleden kan in bepaalde gevallen leiden tot uitsluiting van de onderneming in de toekomst.

Op dit moment is het toepassen van prestatiemeting in aanbestedingen nog in ontwikkeling. Tijdens deze ontwikkeling werken we zoveel mogelijk samen met andere overheden en marktpartijen en maken we gebruik van breed geaccepteerde methodes. Het is de verwachting dat gedurende de looptijd van dit inkoopbeleid prestatiemeting op grotere schaal zal worden ingevoerd bij de provincie.

Evaluatie en borging:

We evalueren en borgen de impact van onze opdrachten op de markt en op onze eigen organisatie. Wij streven ernaar om na elke aanbesteding en na afloop van contracten intern te evalueren. Hierbij bieden we marktpartijen altijd de mogelijkheid om in gesprek te gaan over mogelijke verbeteringen voor toekomstige aanbestedingen. Dit is bijvoorbeeld gebeurd na de aanbesteding van het eerste gebiedscontract.

De uitkomsten van een evaluatie worden geborgd en meegenomen in een volgende aanbesteding. Op deze manier wordt geprofiteerd van goede ervaringen en worden slechte ervaringen omgezet in verbeteringen voor toekomstige aanbestedingen. Ook wordt ingezet op het delen van opgedane kennis met andere opdrachtgevers en marktpartijen.

Vereenvoudigd en efficiënt inkoopproces:

Het verminderen van interne administratieve lastendruk staat hoog op de agenda binnen de organisatie. De feitelijke en gevoelde regeldruk en ergernissen willen we zoveel mogelijk verminderen door inkoopprocedures te vereenvoudigen en efficiënter te laten verlopen. Met als resultaat efficiënte inkoopprocessen waarin de medewerkers hun verantwoordelijkheid kennen en kunnen pakken.

Een ander punt dat aandacht vergt is lastenverlichting voor de externe partijen die bij de aanbesteding betrokken zijn. Het aanbestedingsproces is een proces dat zorgvuldig doorlopen moet worden. Overbodige stappen dienen zoveel mogelijk uit het proces gehaald te worden. Een efficiënt proces draagt bij aan duidelijkheid en lastenverlichting voor de markt.

4. Goed opdrachtgeverschap

- Staan voor wat we doen en doen waar we voor staan
- Oog voor ketensamenwerking
- Managen van contracten
- Transparant

Staan voor wat we doen en doen waar we voor staan:

Goed opdrachtgeverschap is méér dan een contract afsluiten met een leverancier. Goed opdrachtgeverschap is in alle fasen relevant, van aanbesteding tot en met evaluatie na contracteinde. We zijn ons ervan bewust dat onze rol hierbij kan wisselen. Afhankelijk van wat de situatie nodig heeft, voeren we regie, geven we sturing en faciliteren we leveranciers om optimaal te presteren. Uitgangspunt daarbij is dat wij een betrouwbare partner willen zijn die staat voor wat we doen en doet waar we voor staan.

Oog hebben voor ketensamenwerking:

Goede samenwerking in de gehele keten is belangrijk voor de provincie aangezien zij onderdeel en eindafnemer in de keten is. Daarbij is optimale waarde creatie in de gehele keten van belang. De

provincie is continue in gesprek met de markt, heeft oog voor het functioneren van ketens en gebruikt deze kennis om de aanbesteding te versterken. Hierbij is er aandacht voor de positie van het MKB in de keten.

Management van contracten:

De provincie zet contractmanagement in om goede regie op de uitvoering van de contracten te voeren. Door de totstandkoming en uitvoering van contracten te evalueren, prestaties te meten (bijvoorbeeld door toepassing van past performance en KPI's) en opdrachtgevers te adviseren tijdens de looptijd van contracten, bereikt de provincie doeltreffende inkoop.

Transparant:

Naast het inkoopbeleid heeft de provincie interne aanbestedingsregels en inkoopvoorwaarden. Deze regels en voorwaarden vormen de basis voor het aanbestedingsproces, wat leidt tot transparant (voor, tijdens en na het inkooptraject), voorspelbaar en rechtmatig handelen door de organisatie. De provincie informeert de markt periodiek over activiteiten en keuzes zodat marktpartijen hierop kunnen anticiperen en andersom. Hierdoor geeft en neemt de provincie ruimte. De regels en voorwaarden worden geëvalueerd en aangepast als interne of externe ontwikkelingen en/of veranderende regelgeving hierom vragen. De blik vanbuiten naar binnen is een continue proces vanwege het betrekken van externe adviseurs bij onze projecten.